

GEZOCHT: STADSNATUUR!

**EEN DATA-ANALYSE VAN DE
3-30-300-REGEL IN BELGIË**

INHOUDSTAFEL

INLEIDING 3

Think global, act local 3

Wat is de 3-30-300-regel? 3

Globale beweging naar groenere steden 5

Ruimte voor natuur in België 5

RANKING 6

CONCLUSIES 11

België voldoet nog lang niet aan de 3-30-300-regel 11

Bomen zijn ongelijk verdeeld: de rijkste wijken zijn het groenst 12

Werk aan de winkel in de grootsteden 14

Rampzalig lage percentages kroonbedekking 15

Minstens een miljoen Belgen behaalt zelfs de kritieke ondergrens voor publieke groene ruimte niet 17

Genk toont dat het wel kan 18

West-Vlaanderen, Luik en Henegouwen hinken achterop 19

10 AANBEVELINGEN 22

METHODOLOGIE 24

© Greenpeace

INLEIDING

Think global, act local

Think global, act local. Het klinkt een beetje cliché ondertussen, maar wanneer het op ons klimaat- en milieubeleid aankomt is de slogan een ijzersterk kompas. Zo kunnen we moeilijk eisen dat het Amazonewoud beschermd wordt terwijl we zelf onze meest kwetsbare waardevolle bossen kappen. Ook een kleine stadstuin kan een thuis worden voor insecten en vogels, en op die manier ook een waardevolle habitat vormen voor tal van planten en dieren.

De lokale verkiezingen van 2024 zijn dan ook hét ideale moment om de biodiversiteit- en klimaatcrisis op lokaal niveau aan te pakken, door voluit te kiezen voor een groene woonomgeving. Want, of je nu links of rechts stemt, iedereen snakt naar natuur dichtbij en steeds meer lokale overheden maken daar ook werk van.

Met deze data-analyse willen we die trend versterken door enkele pijnpunten te analyseren en oplossingen aan te reiken voor burgers en lokale besturen. De 3-30-300-regel vormt in deze data-analyse een leidraad die zowel communicatief helder als wetenschappelijk onderbouwd is. 3-30-300 biedt concrete oplossingen op buurtniveau voor globale problemen, en kan zo helpen om draagvlak te creëren voor de klimaat- en biodiversiteitsambitie die we de komende jaren nodig hebben.

In deze data-analyse bekijken we eerst de 3-30-300-regel en haar relevantie in een Belgische context, om vervolgens een ranking te maken van de 100 en 20 grootste Belgische gemeenten qua bevolkingsaantal en hun scores op de 3-30-300-regel. De ranking wordt geflankeerd door een korte analyse en algemene beleidsvoorstellen.

We baseren deze analyse op de **3-30-300-kaart** die Datalab onafhankelijk van Greenpeace ontwikkelde. Datalab is een collectief van vrijwillige onafhankelijke datawetenschappers dat door de Koning Boudewijnstichting ondersteund wordt. Datalab stelde in september

2024 de volledige interactieve kaart publiek beschikbaar zodat iedereen zelf kan zien hoe hun woon- en werkomgeving scoort op 3-30-300 om zo zelf oplossingen aan te kunnen reiken aan hun gemeentebestuur.

Wat is de 3-30-300-regel?

Volgens de 3-30-300-regel zou iedereen 3 bomen moeten kunnen zien vanuit de woning, zouden boomkronen 30% van de wijk moeten bedekken als je op een luchtfoto kijkt, en zou iedereen op 300 meter van een publieke groene ruimte van minimaal 1 hectare moeten wonen. Deze vuistregel werd bedacht door **Cecil Konijnendijk**, een Nederlandse professor in stadsbossen, op basis van wetenschappelijk onderzoek over de impact van bomen en natuur op de gezondheid van mensen en klimaatbestendigheid van onze woonomgeving. De kracht van de regel is zijn eenvoud: je hoeft geen expert te zijn om bomen te tellen vanuit je raam. En toch zit er een sterke wetenschappelijke basis achter.

Het lijkt moeilijk te geloven, maar zelfs zicht op bomen doet wonderen voor de gezondheid, tonen tal van wetenschappelijke studies. Zo toont een studie over het Brussels Hoofdstedelijk Gewest dat mensen in een straat met grote bomen **minder antidepressiva en geneesmiddelen** gebruiken voor hart- en vaatziekten. Uitzicht op natuur heeft op korte

termijn een positieve impact op het **herstel van stress, mentale vermoeidheid en ziekte**, en op lange termijn een positieve invloed op het algemene welzijn en de gezondheid. In een studie op operatiepatiënten bleek dat de patiënten die uitkeken op bomen tijdens hun herstel **korter in het ziekenhuis** bleven en minder pijnstillers namen dan patiënten die op beton uitkeken. Bomen **zuiveren ook de lucht** op lokaal niveau, en die is in België sterk vervuild. Ook een literatuurstudie van de KU Leuven over de wetenschappelijke basis voor de 3-30-300-regel concludeert: mensen die dichter bij een openbare groene ruimte wonen zijn **gelukkiger** en gaan minder vaak naar de dokter.

De klimaatcrisis versterkt de voordelen van groene woonkernen sterk, omdat bomen en groene ruimte een buffer vormen tegen extreem weer. Zo worden steden tijdens periodes van aanhoudende hitte heel wat warmer dan het platteland door de hoge verhardingsgraad en veelheid aan beton die hitte vasthoudt. Deze zomer nog hebben Greenpeace-vrijwilligers temperaturen boven de **50°C gemeten** aan het Colosseum in Rome. Dat hitte-eilandeffect wordt verzacht door de aanwezigheid van grote groene oppervlakten en bomen, tonen verschillende **studies** aan. Parken kunnen een **koelend effect** tot 7°C hebben, dat bij grotere parken tot wel 350 meter buiten de parkrand kan reiken. Bomen en groene ruimte zijn ook van levensbelang in de strijd tegen droogte en overstromingen, omdat regenwater dan in de grond kan infiltreren in plaats van de riolering in te vloeien. De overstromingen van 2021 kostten het leven aan 39 mensen in België, en in de zomer van 2022 vielen er meer dan **60.000 hittedoden** in Europa. Daarbovenop komt nog dat goed geconnecteerde stadsnatuur ook belangrijk is om ons te wapenen tegen de biodiversiteitscrisis.

Om de positieve effecten van bomen en nabije groene ruimte te voelen moet er aan bepaalde minimumstandaarden voldaan worden, en die worden handig vastgelegd in de 3-30-300-regel. Uitzicht op 3 bomen is noodzakelijk om de voordelen van zichtbaar groen te voelen, maar enkel bomen tellen is onvoldoende en niet alle bomen zijn gelijk. Zo heeft een **grote boom** met stevige kruin een groter effect dan wel 10 kleine jonge bomen. Daarom is

ook 30% kroonbedekking zo belangrijk. Een kroonbedekking van 30% of meer is een voorwaarde voor het effectief bestrijden van het **hitte-eilandeffect**. Ook wordt het effect op **diabetes, cardiovasculaire ziekten, hoge bloeddruk** en op **slapeloosheid** pas duidelijk merkbaar bij een kroonbedekking vanaf 30%, en is dat effect onevenredig veel zwakker bij een lager percentage. Wetenschappers zien het sterkste gezondheidseffect bij een maximale afstand van **300 meter** tot een kwalitatieve groene ruimte van minstens 1 hectare. De Europese tak van de **Wereldgezondheidsorganisatie** (WHO) maakt dezelfde aanbeveling, met de flexibiliteit dat dichtbevolkte buurten ook tot 0,5 hectare mogen zakken.

Het **cumulatief effect** van veel bomen in de straat, groene pleinen, en een veelheid aan kleine en grotere parken is groter dan dat van elke component op zich. Zo zorgt de synergie van 3-30-300 voor een goede ruimtelijke verspreiding van zowel schaduw als ventilatie, wat voor verkoeling zorgt. Het koelend effect dat in parken het sterkste is, wordt verder gedragen door groene boulevards tot ver buiten de parkrand. Voor de biodiversiteit is zowel de aanwezigheid als de verbinding van groene ruimtes belangrijk, zodat fauna en flora zich makkelijker kunnen verplaatsen en verspreiden. Het straatgroen van de 3- en 30-regels verbindt parken met elkaar.

Bomen en groene ruimte zijn een investering in de basisinfrastructuur van een stad. In Nederland toonde een **studie** dat 10% meer groen in de woonomgeving een besparing kan opleveren van jaarlijks 400 miljoen euro op de kosten van zorg en ziekteverzuim. Daarom hebben grootsteden zoals Barcelona, Bristol, Canberra, Seattle en Vancouver al belangrijke stappen gezet in de richting van 3-30-300, door bijvoorbeeld 30% kroonbedekking in hun beleid op te nemen. In Barcelona voelt nu 4,7% van de bewoners het effect van de hele 3-30-300-regel en werd bij die mensen **vastgesteld** dat ze effectief een betere mentale gezondheid hebben, minder medicatie gebruiken en minder psychologen raadplegen. Het is dus haalbaar en loont de moeite om op lokaal niveau de 3-30-300-regel waar te maken.

Globale beweging naar groenere steden

Beleidsmakers wereldwijd erkennen het belang van maatregelen om onze woonkernen te vergroenen met meer zichtbaar groen, kroonbedekking, en publieke groene ruimte - de basis van de 3-30-300-regel dus. Zo omvat het **Globale Biodiversiteit Framework** van Kunming-Montreal van 2023 een doelstelling om het oppervlak, de kwaliteit, de connectiviteit, toegankelijkheid en voordelen van groene en blauwe ruimte in steden te vergroten met als doel de biodiversiteit, het welzijn en de gezondheid van mensen te versterken. In de huidige Belgische nationale biodiversiteitsstrategie werd deze maatregel overgenomen.

Ook de nieuwe **Europese natuurherstelwet** legt bindende verplichtingen op aan lidstaten over stedelijke natuur en kroonbedekking. Er mag netto geen stadsnatuur of kroonbedekking in steden meer verdwijnen ten opzichte van 2025, en de totale oppervlakte stedelijke natuur moet vanaf 2031 beginnen groeien. Concreet betekent dit dat elk bouwproject en elke boomkap in Belgische woonkernen de komende legislatuur gecompenseerd moet worden in diezelfde woonkern, tenzij de woonkern al aan de minimumvereisten voor een groene woonomgeving voldoet. Als er geen plaats is om te compenseren, kan er dus niet bijgebouwd worden. Ook de **'EU Soil Strategy'** pleit voor een halt van netto verharding tegen 2050.

Ruimte voor natuur in België

In België zijn we nog ver van de 3-30-300-realistieit verwijderd. Er is steeds minder plaats voor natuur in het dichtbevolkte en betonlievende België. België is het derde meest verharde land van Europa (na Nederland en Malta), en Vlaanderen de meest verharde regio van West-Europa. Elke dag verharden we in Vlaanderen 5 à 6 hectare en in Wallonië zo'n 3 hectare grond. De openbare ruimte wordt dus aan een sneltempo volgebouwd. Dan wordt het wel heel erg moeilijk om iedereen op 300 meter van een hectare open ruimte te laten wonen en werken.

Bossen zijn de grote verliezers van die verharding, zeker in Vlaamse woonkernen. Zo verdween sinds 2009 **ruim 30% van het bos**

en aaneengesloten hoog groen in woongebied en werd amper 70% daarvan opnieuw 'gecompenseerd' in woongebied. Dat resulteert in een stadsvlucht van bossen in Vlaanderen: sinds 2009 zien we een **netto afname van 10%** van het bos en aaneengesloten hoog groen in onze bebouwde omgeving.

Om die trend tegen te gaan werden zowel op Vlaams als op Waals niveau enkele maatregelen genomen die noodzakelijk zijn voor de uitvoering van de 3-30-300-regel. In Vlaanderen werd in 2022 de bouwshift goedgekeurd. Die zou ervoor moeten zorgen dat er tegen 2025 nog maar 3 hectare open ruimte verdwijnt per dag, en tegen 2040 geen netto verlies meer is. Het grote probleem met dit decreet is de dure compensatieregeling en het gebrek aan voldoende fondsen om de herbesteding van bouwgrond mogelijk te maken. Een gelijkaardig probleem dreigt zich aan te bieden in Wallonië, waar het **Waalse regeerakkoord** voor 2025-2029 een geleidelijke herziening van stedelijk ontwikkelingsgebied voorziet en een compensatiemechanisme zal onderzoeken.

De weg naar 3-30-300 ligt vooral op het lokale beleidsniveau bij de steden en gemeenten. In zowel Vlaanderen als Wallonië zijn het de gemeenten en steden die beslissen over de meeste herbestedingen van gronden naar natuur. In Wallonië ontwikkelen de steden en gemeenten stedelijke ontwikkelingsplannen (schéma de développement communale - SDC) waarin ook groene ruimte aan bod komt. In Vlaanderen werd de voorbije legislatuur steeds meer aan tegelwippen gedaan, aangemoedigd door de **VK Tegelwippen-campagne**. In 2023 nam Vlaanderen 3-30-300 op als **nieuwe groennorm** voor steden en gemeenten. Die groennorm is een minimumstandaard voor essentiële groenvoorziening (dat gaat van bomen in de straat tot parken) in stedelijk gebied, en moet een leidraad vormen voor ruimtelijke planners op lokaal niveau. De groennorm vraagt om een prioriteit te maken van buurten waar mensen met een lage sociaal-economische status wonen wat betreft groenvoorziening.

Op regionaal, Europees en internationaal niveau pleit het beleid dus voor groenere steden, maar het is op lokaal niveau dat dit in de praktijk gebracht moet worden. De lokale verkiezingen zijn met andere woorden de opportuniteit bij uitstek om 3-30-300 centraal in de toekomstplannen van steden en gemeenten te plaatsen, voor een gezond en veerkrachtig leefmilieu.

RANKING

Op basis van de 3-30-300-kaart en data ontwikkeld door DataLab kunnen zowel op straatniveau als op Belgisch niveau interessante conclusies getrokken worden. Om over gemeentegrenzen heen te kunnen vergelijken, berekenden we per gemeente hoeveel gebouwen voldoen aan de 3 regels afzonderlijk en aan de volledige 3-30-300-regel. Ook keken we naar de bevolkingsaantallen van die gemeenten en het mediaan inkomen per gemeente en per statistische sector.¹

De 3-30-300-regel is vooral toepasselijk in verstedelijkt gebied, omdat zowel de noden in dichtbevolkte woonkernen als de ruimtelijke ordening sterk verschillen tussen steden en het platteland. De hoge bevolkingsdichtheid en het hitte-eilandeffect maken de toepassing van de 3-30-300-regel des te urgenter in een stedelijke omgeving. Daarom beperken we de algemene conclusies en de ranking van de gemeenten tot de 100 Belgische gemeenten met de hoogste inwonersaantallen. Dat zijn 25 Waalse, 15 Brusselse en 60 Vlaamse gemeenten, die samen een totaal van 6 miljoen inwoners tellen. Zo vatten we de trends in zowel grootsteden als Luik en Antwerpen, maar ook grote gemeenten en kleinere centrumsteden zoals Andenne en Aarschot. Deze selectie is belangrijk om de vergelijkbaarheid van verschillende gemeenten te verzekeren. Dit betekent echter niet dat de 3-30-300-regel geen leidraad moet vormen voor milieubeleid in landelijke gemeenten. Iedereen verdient een gezond leefmilieu met bomen en publieke groene ruimte op wandelafstand.

Ook neemt de 3-30-300-regel de woning als uitgangspunt en beloont die zo lintbebouwing in landelijke gemeenten met hogere scores. Wanneer meer woningen verspreid liggen tussen en rond natuurgebieden, scoort een hoger aandeel van de woningen in een gemeente hoog op de 3-30-300-regel. Lintbebouwing is een opkomend fenomeen in Wallonië en een realiteit in de meeste Vlaamse landelijke gemeenten. Dit is echter geen goede zaak: het is duur voor de gemeenschap om nutsvoorzieningen tot ver buiten de woonkernen te moeten voorzien, en het versnipperd de ruimte voor de natuur. 3-30-300-scores in landelijke gemeenten moeten bijgevolg anders geïnterpreteerd worden dan zulke scores in een stedelijke context. De overrepresentatie van Vlaanderen en Brussel in de gemeenten die we vergelijken reflecteert de sterkere verstedelijkingsgraad en hogere urgentie voor 3-30-300-interventies in deze gewesten.

Tot slot is het belangrijk om te benadrukken dat we veel verschillende soorten gezonde natuur nodig hebben om het massaal soortenverlies en de klimaatcrisis tegen te gaan, zowel binnen de stad als daarbuiten. Niet enkel bomen, bossen en parken, maar ook duinen, grasland, en veengebieden bijvoorbeeld. Grote aaneengesloten natuurgebieden buiten de stad zijn noodzakelijk in dat opzicht. Ook binnen de stad is meer nodig dan alleen bomen en parken van 1 hectare. Stadsrandbossen, rivieren, geveltuinen en groene daken kunnen allemaal een rol spelen in het verzachten van de impact van de klimaatcrisis op ons welzijn en het bevorderen van de biodiversiteit. De 3-30-300-regel is een handvat voor lokale besturen in verstedelijkt gebied, maar geen one-size-fits-all oplossing voor de biodiversiteitscrisis.

¹ Een statistische sector is de territoriale basiseenheid voor informatieverzameling en -analyse door Statbel, om bijvoorbeeld bevolkingsaantallen of het gemiddeld inkomen vast te stellen. Er zitten heel wat statistische sectoren in een gemeente, en zo geven statistische sectoren een interessante nuance over de verschillen binnen gemeenten.

Aandeel van de gebouwen met zicht op 3 bomen in de 20 gemeenten met het hoogste bevolkingsaantal

1.	Ukkel	93.70%
2.	Hasselt	87.30%
3.	Leuven	86.20%
4.	Sint-Niklaas	80.50%
5.	Aalst	79.50%
6.	Kortrijk	79.20%
7.	Mechelen	79.00%
8.	Brugge	73.80%
9.	Elsene	72.60%
10.	Anderlecht	71.00%
11.	Bergen	70.10%
12.	Antwerpen	68.80%
13.	Gent	68.30%
14.	Schaarbeek	67.40%
15.	Brussel	66.50%
16.	Namen	64.50%
17.	Charleroi	63.40%
18.	La Louvière	57.90%
19.	Sint-Jans-Molenbeek	55.00%
20.	Luik	40.50%

Aandeel van de gebouwen met 30% kroonbedekking in de 20 gemeenten met het hoogste bevolkingsaantal

1.	Ukkel	65.00%
2.	Leuven	17.20%
3.	Mechelen	15.20%
4.	Bergen	12.20%
5.	Antwerpen	10.10%
6.	Hasselt	8.90%
7.	Brussel	8.90%
8.	Brugge	8.30%
9.	Aalst	6.20%
10.	Charleroi	5.30%
11.	Sint-Niklaas	4.40%
12.	Gent	3.60%
13.	Elsene	3.10%
14.	La Louvière	3.10%
15.	Anderlecht	1.90%
16.	Kortrijk	1.60%
17.	Schaarbeek	1.30%
18.	Namen	1.30%
19.	Sint-Jans-Molenbeek	0.60%
20.	Luik	0.30%

Aandeel van de gebouwen op 300 meter van een 0,2 ha* publieke groene ruimte in de 20 gemeenten met het hoogste bevolkingsaantal

1.	Aalst	96.00%
2.	Hasselt	94.20%
3.	Charleroi	91.70%
4.	Kortrijk	89.90%
5.	Anderlecht	89.60%
6.	Leuven	88.10%
7.	Brussel	87.40%
8.	Sint-Jans-Molenbeek	87.10%
9.	Mechelen	86.10%
10.	Sint-Niklaas	85.50%
11.	Luik	83.60%
12.	Gent	82.30%
13.	La Louvière	82.10%
14.	Brugge	81.90%
15.	Namen	81.20%
16.	Bergen	79.40%
17.	Schaarbeek	75.20%
18.	Ukkel	71.70%
19.	Antwerpen	70.60%
20.	Elsene	66.30%

Aandeel van de gebouwen dat aan de volledige 3-30-300-regel voldoet in de 20 gemeenten met het hoogste bevolkingsaantal

1.	Ukkel	45.20%
2.	Leuven	16.70%
3.	Mechelen	14.50%
4.	Bergen	10.30%
5.	Antwerpen	9.00%
6.	Hasselt	8.80%
7.	Brussel	8.00%
8.	Brugge	7.90%
9.	Aalst	5.80%
10.	Charleroi	4.40%
11.	Sint-Niklaas	4.20%
12.	Gent	3.50%
13.	Elsene	2.70%
14.	La Louvière	2.50%
15.	Anderlecht	1.80%
16.	Kortrijk	1.60%
17.	Schaarbeek	1.30%
18.	Namen	1.20%
19.	Sint-Jans-Molenbeek	0.60%
20.	Luik	0.20%

* Voor de berekening van de 300-regel werd 0,2 ha als minimumoppervlakte voor een park gebruikt, wegens beperkingen in de beschikbare data. Dat is veel minder dan de aanbevolen 0,5 ha voor verstedelijkt gebied. Meer informatie hierover in het hoofdstuk methodologie.

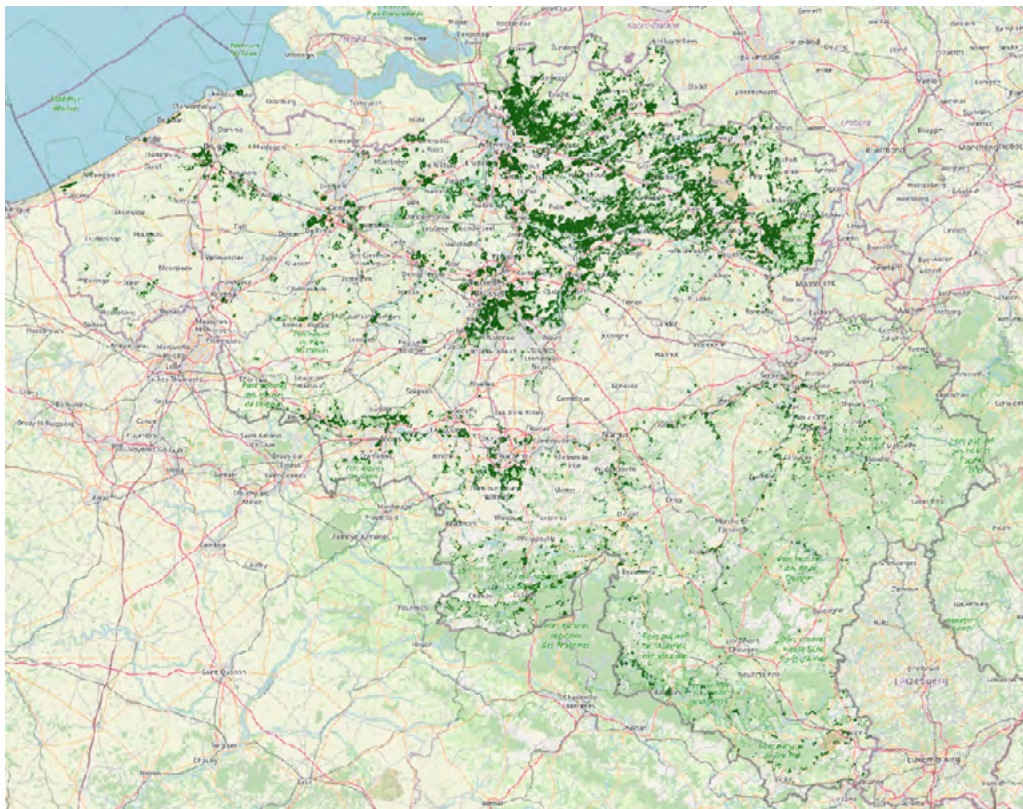
Ranking van de 100 gemeenten met het hoogste inwonersaantal - aandeel van de gebouwen

	Gemeente	3-30-300-regel	3 bomen	30% bladerdak	300m van een park
1.	Brasschaat	77.60%	97.10%	88.80%	87.20%
2.	Kapellen	62.50%	94.30%	65.00%	95.80%
3.	Genk	52.60%	93.30%	54.70%	98.70%
4.	Schoten	51.90%	88.30%	55.20%	85.80%
5.	Ukkel	45.20%	93.70%	65.00%	71.70%
6.	Houthalen-Helchteren	44.60%	92.60%	46.60%	98.20%
7.	Aarschot	44.00%	91.30%	45.40%	99.20%
8.	Mol	42.80%	93.40%	44.30%	96.90%
9.	Heusden-Zolder	39.00%	92.50%	40.10%	99.70%
10.	Brecht	36.80%	93.30%	37.00%	92.20%
11.	Beringen	34.90%	94.00%	36.40%	99.10%
12.	Sint-Pieters-Woluwe	32.30%	95.00%	39.50%	79.60%
13.	Herentals	26.80%	87.70%	28.50%	97.50%
14.	Lommel	24.60%	91.40%	25.80%	93.70%
15.	Oudergem	23.70%	91.30%	26.60%	86.40%
16.	Maasmechelen	20.70%	90.00%	21.80%	96.40%
17.	Leuven	16.70%	86.20%	17.20%	88.10%
18.	Sint-Lambrechts-Woluwe	16.40%	93.60%	17.60%	77.40%
19.	Jette	15.70%	78.40%	17.70%	79.00%
20.	Mechelen	14.50%	79.00%	15.20%	86.10%
21.	Geel	13.90%	91.90%	14.20%	93.20%
22.	Bilzen	13.50%	89.60%	14.40%	98.80%
23.	Turnhout	10.90%	77.90%	11.10%	84.00%
24.	Pelt	10.30%	89.50%	10.60%	84.00%
25.	Bergen	10.30%	70.10%	12.20%	79.40%
26.	Vorst	10.00%	77.80%	11.70%	65.00%
27.	Halle	9.10%	84.30%	9.30%	90.80%
28.	Antwerpen	9.00%	68.80%	10.10%	70.60%
29.	Heist-op-den-Berg	8.90%	94.40%	9.10%	98.40%
30.	Hasselt	8.80%	87.30%	8.90%	94.20%
31.	Aalter	8.50%	87.70%	8.60%	81.60%
32.	Brussel	8.00%	66.50%	8.90%	87.40%
33.	Aarlen	8.00%	84.10%	8.50%	83.40%
34.	Brugge	7.90%	73.80%	8.30%	81.90%
35.	Geraardsbergen	7.20%	82.80%	8.10%	97.80%
36.	Ronse	6.70%	79.00%	7.00%	93.40%
37.	Lier	6.40%	82.50%	7.30%	94.40%
38.	Dilbeek	6.30%	93.90%	6.50%	97.30%
39.	Vilvoorde	6.10%	78.00%	6.40%	92.10%
40.	Aalst	5.80%	79.50%	6.20%	96.00%
41.	Charleroi	4.40%	63.40%	5.30%	91.70%
42.	Lokeren	4.30%	85.20%	4.70%	85.00%
43.	Knokke-Heist	4.30%	58.30%	4.50%	84.60%
44.	Sint-Niklaas	4.20%	80.50%	4.40%	85.50%
45.	Zinnik	3.90%	61.90%	4.20%	65.50%
46.	Andenne	3.60%	62.60%	4.20%	89.70%
47.	Gent	3.50%	68.30%	3.60%	82.30%
48.	Asse	3.40%	88.50%	3.50%	98.50%
49.	Sint-Truiden	3.20%	85.70%	3.30%	94.50%
50.	Willebroek	3.10%	77.30%	3.40%	97.30%

	Gemeente	3-30-300-regel	3 bomen	30% bladerdak	300m van een park
51.	Grimbergen	3.00%	90.00%	3.10%	95.30%
52.	Tongeren	2.80%	83.60%	2.80%	96.70%
53.	Elsene	2.70%	72.60%	3.10%	66.30%
54.	Evere	2.60%	80.20%	2.60%	85.50%
55.	Binche	2.50%	60.70%	3.20%	83.60%
56.	La Louvière	2.50%	57.90%	3.10%	82.10%
57.	Seraing	2.30%	47.80%	3.00%	87.90%
58.	Temse	2.20%	83.20%	2.30%	88.70%
59.	Ieper	2.10%	81.50%	2.20%	76.30%
60.	Châtelet	1.90%	57.00%	2.40%	82.00%
61.	Lievegem	1.90%	85.80%	1.90%	80.00%
62.	Anderlecht	1.80%	71.00%	1.90%	89.60%
63.	Kortrijk	1.60%	79.20%	1.60%	89.90%
64.	Zottegem	1.50%	84.70%	1.60%	93.90%
65.	Ninove	1.40%	81.90%	1.60%	95.80%
66.	Oudenaarde	1.40%	84.50%	1.50%	91.40%
67.	Schaarbeek	1.30%	67.40%	1.30%	75.20%
68.	Tubeke	1.20%	57.10%	1.20%	87.30%
69.	Namen	1.20%	64.50%	1.30%	81.20%
70.	Beveren	1.00%	77.50%	1.00%	71.60%
71.	Dendermonde	0.90%	80.30%	0.90%	92.40%
72.	Harelbeke	0.70%	77.00%	0.80%	82.50%
73.	Doornik	0.70%	59.40%	0.80%	67.10%
74.	Ottignies-Louvain-la-Neuve	0.60%	75.40%	0.60%	93.00%
75.	Oostende	0.60%	55.50%	0.70%	92.80%
76.	Zaventem	0.60%	87.20%	0.60%	92.00%
77.	Sint-Jans-Molenbeek	0.60%	55.00%	0.60%	87.10%
78.	Waregem	0.60%	80.90%	0.60%	86.30%
79.	Courcelles	0.60%	69.40%	0.70%	79.80%
80.	Roeselare	0.60%	75.60%	0.60%	67.70%
81.	Sambreville	0.50%	59.00%	0.50%	83.70%
82.	Sint-Pieters-Leeuw	0.40%	83.60%	0.40%	91.90%
83.	Evergem	0.30%	84.00%	0.30%	86.60%
84.	Deinze	0.30%	83.60%	0.30%	84.50%
85.	Eigenbrakel	0.30%	72.80%	0.30%	82.00%
86.	Luik	0.20%	40.50%	0.30%	83.60%
87.	Wevelgem	0.10%	85.60%	0.10%	89.90%
88.	Izegem	0.10%	75.80%	0.10%	82.90%
89.	Menen	0.10%	70.70%	0.10%	79.10%
90.	Aat	0.10%	62.90%	0.10%	68.30%
91.	Etterbeek	0.00%	71.70%	0.00%	94.20%
92.	Waver	0.00%	74.00%	0.00%	91.90%
93.	Tienen	0.00%	77.60%	0.00%	84.00%
94.	Verviers	0.00%	53.10%	0.00%	83.80%
95.	Herstal	0.00%	43.70%	0.00%	76.60%
96.	Ans	0.00%	50.50%	0.00%	75.60%
97.	Sint-Gillis	0.00%	59.00%	0.00%	72.40%
98.	Nijvel	0.00%	63.50%	0.00%	71.00%
99.	Waterloo	0.00%	85.20%	0.00%	59.90%
100.	Moeskroen	0.00%	38.90%	0.00%	49.70%

CONCLUSIES

België voldoet nog lang niet aan de 3-30-300-regel

Gebouwen die aan de hele 3-30-300-regel beantwoorden.

Als we naar alle Belgische gemeenten kijken, is het geen fraai plaatje. In 101 van de Belgische gemeenten voldoet geen enkele woning aan de 3-30-300-regel. In 72% van de gemeenten voldoet minder dan een tiende van de gebouwen aan de volledige 3-30-300-regel. Aangezien de methodologie leidt tot een sterke overschatting van de publieke groene ruimte (zie hoofdstuk methodologie voor meer uitleg), gaat het er in realiteit dus nog veel slechter aan toe dan deze negatieve resultaten suggereren. Er zijn maar 18 gemeenten waar meer dan de helft van de woningen voldoet aan de 3-30-300-regel. Het gaat dan voornamelijk om rijke gemeenten in de Voorkempen, de Groene Vallei in Vlaams-Brabant, en het Brusselse Watermaal-Bosvoorde. Ook enkele Limburgse gemeenten - waaronder Genk - en enkele Naamse gemeenten scoren goed.

Binnen de selectie van de 100 gemeenten met het hoogste inwonersaantal, zijn er 10 gemeenten waar geen enkele woning de volledige 3-30-300-regel behaalt, goed voor ruim 400.000 Belgen. In 74% van de gemeenten met het hoogste inwonersaantal voldoet minder dan een tiende van de gebouwen aan de volledige 3-30-300-regel.

Bij de slechtste leerlingen zitten onder andere de Brusselse gemeenten Sint-Gillis en Etterbeek, maar evengoed Moeskroen, Nijvel, Waterloo, Tienen, Menen en Izegem. Het hoogste aandeel 3-30-300-woningen ligt in een handvol rijke gemeenten in de Antwerpse Voorkempen, zoals Brasschaat, Kapellen, Schoten en Brecht. Genk is de best scorende stad: 52,6% van de gebouwen voldoen er aan de 3-30-300-regel.

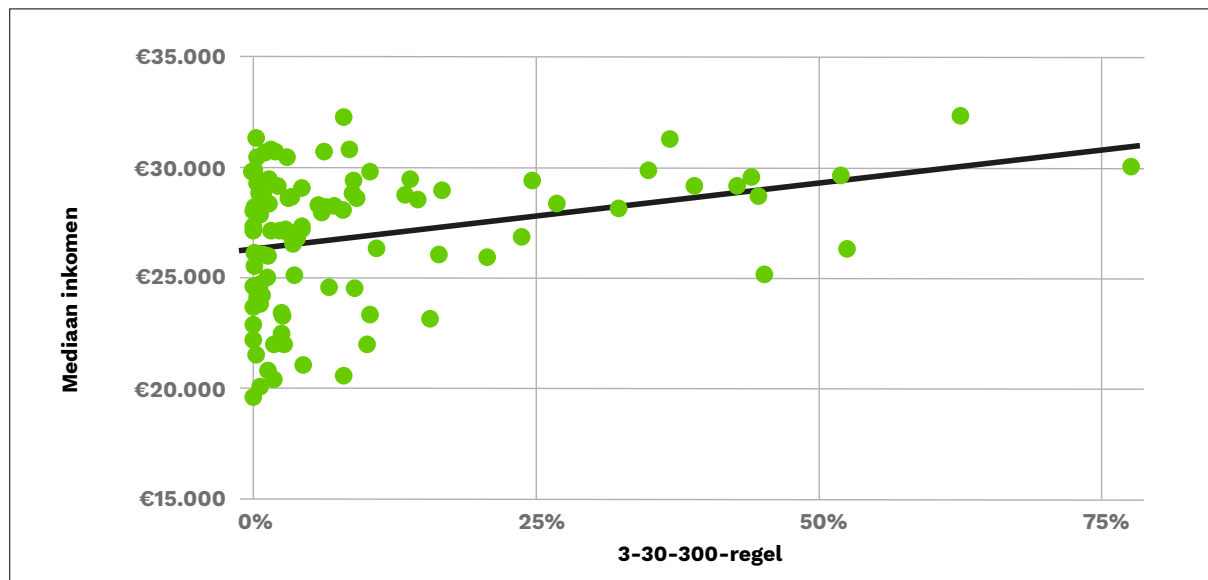

Bomen zijn ongelijk verdeeld: de rijkste wijken zijn het groenst

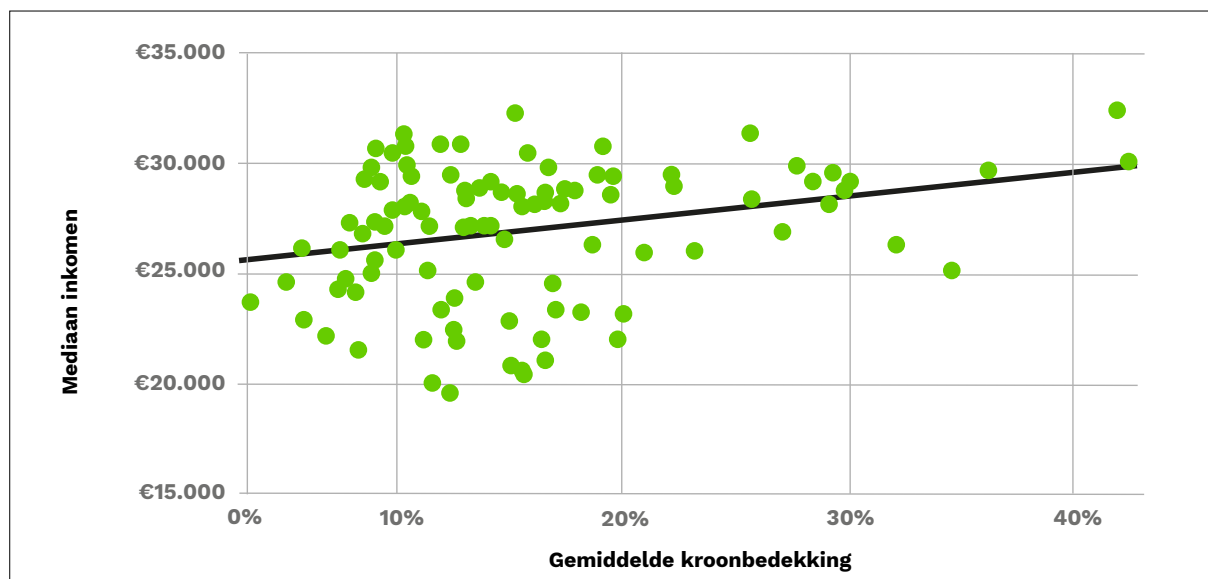
Wanneer we de 3-30-300-data op gemeenteniveau bekijken met het mediaan inkomen per gemeente, tekent zich een duidelijke trend af bij de 100 gemeenten met de meeste inwoners. De minst gegoede gemeenten hebben de minste gebouwen die aan de 3-30-300-regel voldoen, en de rijkste gemeenten hebben opvallend meer 3-30-300-woningen. Ook de gemiddelde

kroonbedekking per gemeente - de meest kwalitatieve data - reflecteert dezelfde trend: gemeenten met een hoger gemiddeld percentage kroonbedekking per woning zijn ook de rijkere gemeenten, en omgekeerd hebben de woningen in armere gemeenten gemiddeld een lagere kroonbedekking.

Grafiek 1: Mediaan inkomen en het aandeel 3-30-300-gebouwen per gemeente, bij de 100 Belgische gemeenten met de grootste bevolking

Grafiek 2: Mediaan inkomen en gemiddelde kroonbedekking (%) per gemeente, bij de 100 Belgische gemeenten met de grootste bevolking

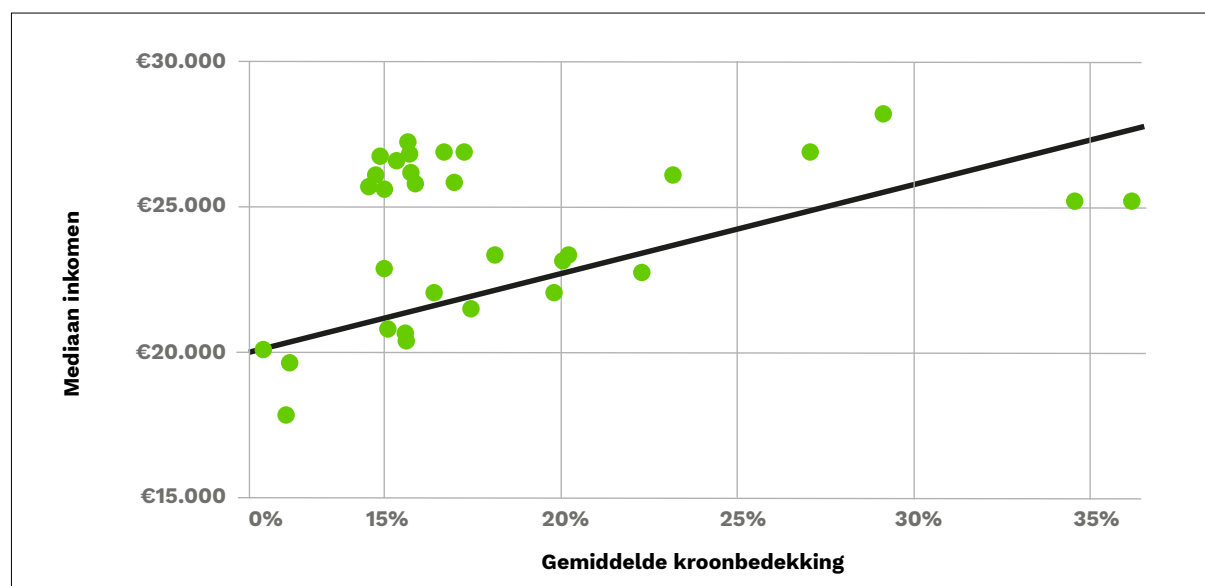
Deze trend is het meest uitgesproken in de 19 Brusselse gemeenten. Zo tellen de 3 armste gemeenten Sint-Joost-ten-Node, Sint-Jans-Molenbeek en Anderlecht respectievelijk maar 12%, 11,5% en 15,6% kroonbedekking gemiddeld per woning, en behalen slechts een paar uitzonderingen de volledige 30% kroonbedekking. In de 3 rijkste Brusselse gemeenten: Sint-Lambrechts-Woluwe, Oudergem en Sint-Pieters-Woluwe, liggen die gemiddelden op respectievelijk 23,1%, 27% en 29,1%, en behaalt in Sint-Pieters-Woluwe zelfs meer dan een derde van de gebouwen de doelstelling van 30% kroonbedekking.

Daarnaast is er ook het probleem van de ongelijke verdeling van natuur en bomen binnen de gemeentegrenzen zelf. Per wijk treden er soms grote verschillen op en dat zien we vooral in grootsteden, zoals Charleroi, Luik, Antwerpen en Brussel. Zo voldoet geen enkele woning in de arme wijk Luttrebrug in Vorst (Brussels Gewest) aan de 30- en de 300-regel, maar zijn bijna alle gebouwen 3-30-300-proof in de wijk Haveskerke en ruim een derde in de wijk Stuart Merril, waar het jaarlijks mediaan inkomen zo'n 10.000

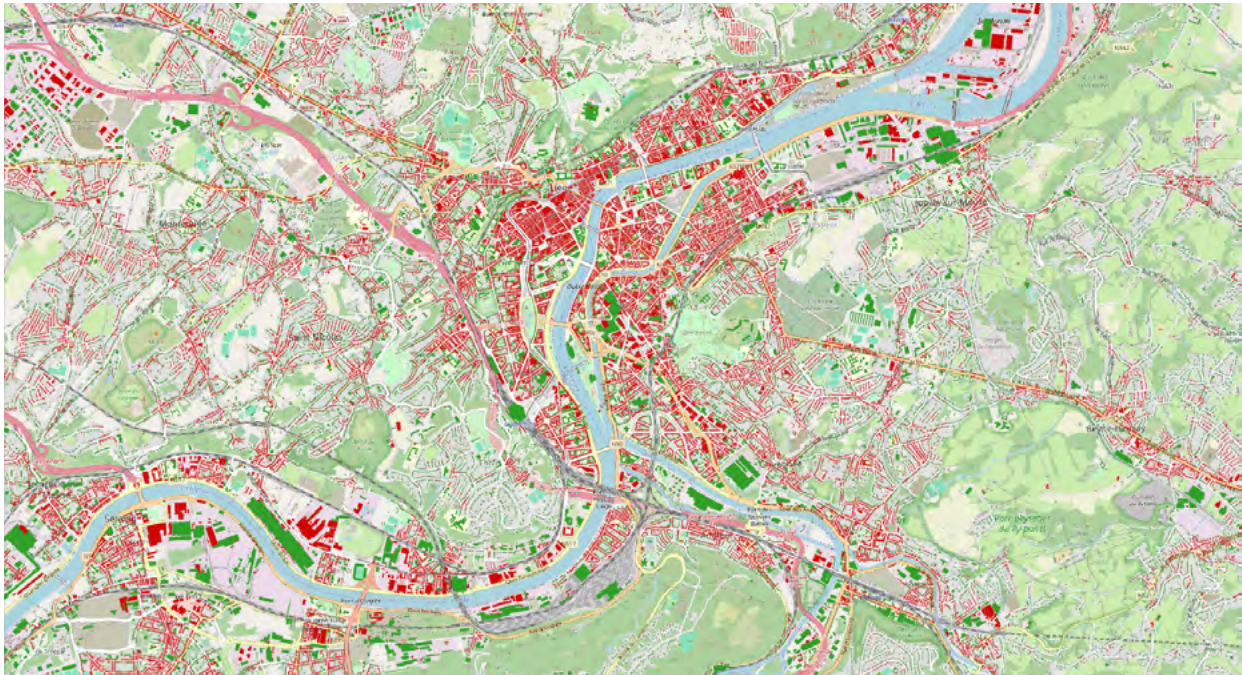
euro hoger ligt. Daarom is het cruciaal dat beleidsmakers extra aandacht hebben voor de ongelijke verdeling van groene ruimte en bomen binnen hun gemeente, en de minder gegoede wijken prioriteit geven bij het vergroenen van hun woonkernen.

Woningen in wijken met veel natuur zijn meestal duurder, en bijgevolg wonen vooral gegoede mensen in de groenere wijken. Ook hebben armere gemeenten minder financiering om pleinen te vergroenen, nieuwe parken op te kopen of terreinen te ontharden. Los van de oorzaak, legt deze data een belangrijke onrechtvaardigheid bloot. Want, de ongelijke verdeling van bomen en groene ruimte zorgt op haar beurt voor een ongelijke verdeling van de gezondheidsvoordelen ervan. De rijken worden dus gezonder in hun groene woonomgeving, terwijl mensen in de minder gegoede buurten uitkijken op beton. Arme buurten zullen heter zijn tijdens hittestgolven, en diezelfde mensen moeten zich verder verplaatsen om verkoeling te vinden. Deze onrechtvaardigheid moet prioritair aangepakt worden.

Grafiek 3: Mediaan inkomen en gemiddelde kroonbedekking (%) per gemeente in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest

Werk aan de winkel in de grootsteden

Luik: rode gebouwen hebben geen zicht op 3 bomen, groene gebouwen wel.

Wanneer we enkel naar de 20 meest bevolkte gemeenten kijken - samen goed voor 2,8 miljoen Belgen - liggen de scores frappant laag. In 16 van die 20 gemeenten voldoet nog geen tiende van de gebouwen aan de 3-30-300-regel in zijn geheel: de Brusselse gemeenten Molenbeek, Elsene, Schaarbeek, Brussel stad, en Anderlecht, maar ook Luik, Namen, Kortrijk, La Louvière, Gent, Sint-Niklaas, Charleroi, Aalst, Brugge, Antwerpen, en Hasselt. In deze steden is het aandeel kroonbedekking het grootste pijnpunt, maar ze doen hun inwoners ook tekort op vlak van zicht op bomen en toegang tot groene ruimte. Zo heeft maar 40,5% van de Luikse gebouwen zicht op 3 bomen en ligt dat cijfer op 64,5% voor Namen. In Antwerpen is het grootste probleem dan weer de nabijheid van publieke groene ruimte. In de Brusselse gemeenten Sint-Jans-Molenbeek en Schaarbeek zijn slechts 0,6% en 1,3% van de gebouwen volledig 3-30-300-proof, een opvallend contrast met de sterke score van andere Brusselse gemeenten zoals Ukkel.

Door verschillen in de datasets (zie hoofdstuk rond methodologie) moet voorzichtig worden omgesprongen met vergelijkingen tussen de verschillende gewesten. Toch geven deze cijfers een heel duidelijke indicatie van de schaal van het probleem en de meest urgente pijnpunten in het milieubeleid. Miljoenen Belgen wonen in steden en worden nu al geconfronteerd met het hitte-eilandeffect en snakken naar meer groen.

Een studie in **Nederland** toont aan dat we jaarlijks 400 miljoen euro kunnen besparen op zorgkosten en ziekteverzuim door te investeren in 10% meer groen in de woonomgeving. Bomen zouden zomaar het laaghangend fruit van ons volksgezondheids- én ons stedelijk klimaatbeleid kunnen zijn.

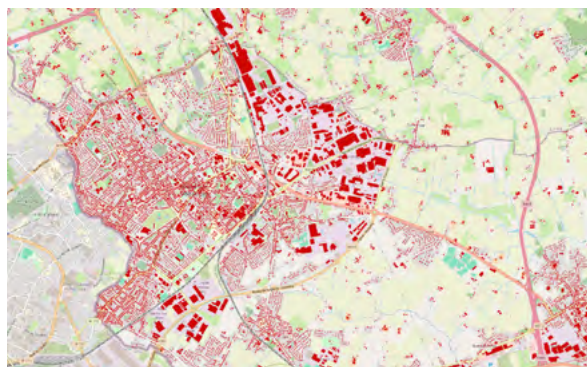
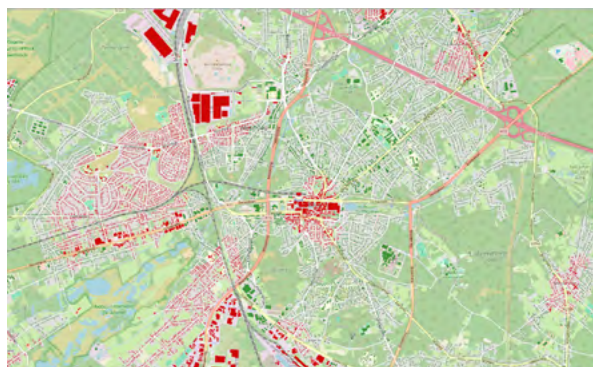

Rampzalig lage percentages kroonbedekking

Kroonbedekking is in België de zwakste schakel in het nastreven van de 3-30-300-regel. Een kroonbedekking van 30% is noodzakelijk voor warmteregulatie in verstedelijkt gebied, en helpt ons diabetes, hart- en vaatziekten en slapeloosheid te bestrijden. Het effect van kroonbedekking op hitte en gezondheid is onevenredig veel zwakker bij een lager aandeel kroonbedekking dan 30%.

In 59 van de 100 grootste gemeenten qua inwonersaantal - goed voor ruim 3 miljoen mensen - behaalt geen 5% van de gebouwen

30% kroonbedekking. Het merendeel van de grote gemeenten zit in de middenmoot, met gemiddelde kroonbedekkingcijfers tussen 10% en 20% - ver onder de aangewezen 30% kroonbedekking. 23 gemeenten behalen gemiddeld zelfs geen 10% kroonbedekking in de woonomgeving. Het gaat dan bijvoorbeeld over Moeskroen waar de gemiddelde kroonbedekking op 3,4% ligt. Maar ook Verviers, Doornik, Luik, Oostende, Namen, en Roeselare scoren gemiddeld onder de 10% kroonbedekking per woning.

Genk (links) en Moeskroen (rechts): groene gebouwen hebben 30% kroonbedekking, rode gebouwen niet.

Deze cijfers lijken enigszins verrassend omdat bijvoorbeeld Namen veel bos telt langs de rand van de stad. Dat bos is ontzettend waardevol op vlak van biodiversiteit en ook voor de verkoeling van steden, maar blijft hier buiten de radar. In deze data-analyse nemen we de gebouwen zelf als uitgangspunt om zo naar de directe woonomgeving te kijken. Daarbij zien we dat deze steden weinig bomen in de directe woonomgeving hebben - ondanks de grote stadsrandbossen.

Ook de aanwezigheid van kleine parken in de woonomgeving is onvoldoende om die 30% te behalen. We stellen vast dat gemeenten waar nagenoeg iedereen op 300 meter van een publieke groene ruimte woont en minstens 3 bomen kan zien - zoals Heist op den Berg, Asse en Dilbeek - toch sterk tekort kunnen schieten op vlak van kroonbedekking met gemiddelde percentages van respectievelijk 19,5%, 14,6% en 19% kroonbedekking. Dit toont aan dat we meer grote parken en publieke groene ruimtes nodig hebben om alle voordelen van kroonbedekking te kunnen bereiken.

Kuststeden Oostende en Knokke-Heist scoren bijzonder slecht op kroonbedekking, met gemiddelden van 7,7% en 8,9%. Bijna de helft van de gebouwen in deze steden heeft ook geen zicht op 3 bomen. Kleinere verstedelijkte kustgemeenten kampen met gelijkaardige scores: de gemiddelde kroonbedekking

per woning ligt op 5,6% in Zuienkerke, 4,7% in Blankenberge en Middelkerke, en 5,6% in Bredene. Hoewel hun ligging bij de zee vele voordelen voor mensen hun gezondheid oplevert, worden de voordelen van kroonbedekking dus niet behaald.

Maar er zijn ook gemeenten met een hoog inwonersaantal die tonen dat het wel kan. De hoogste gemiddelde kroonbedekkingcijfers worden behaald in Brasschaat (42,4%), Kapellen (41,9%), Schoten (36,2%), Ukkel (34,5%) en Genk (31,1%). Op Genk na, zijn dat allemaal rijke gemeenten. In Brasschaat geniet maar liefst 88,8% van de gebouwen van 30% kroonbedekking.

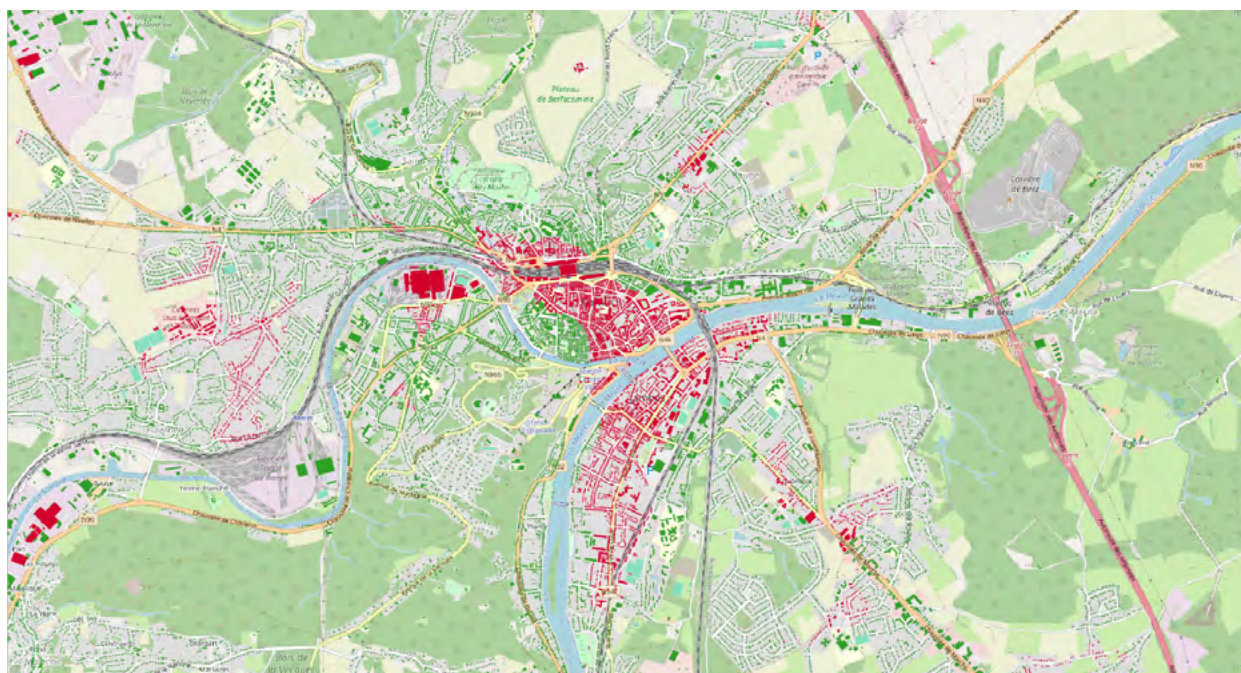
De natuurherstelwet legt op dat het percentage kroonbedekking vanaf augustus 2024 in steden niet mag dalen, maar het percentage kroonbedekking zal wellicht op het niveau van stedelijke agglomeratie berekend worden in plaats van op wijkniveau. Zo'n percentage kroonbedekking op stadsniveau houdt echter geen rekening met de grote verschillen binnen een stad. Bomen hebben een sterke lokale impact op de gezondheid en warmteregulatie. De 3-30-300-kaart van DataLab geeft daarom een veel accurater beeld van kroonbedekking en zou een leidraad moeten vormen voor beleidsmakers die op een sociaal rechtvaardige manier hun stad gezonder en klimaatrobuuster willen maken.

Greenpeace-activist blokkeert boskap in Tessenderlo.

Minstens een miljoen Belgen behaalt zelfs de kritieke ondergrens voor publieke groene ruimte niet

Namen: groene gebouwen hebben een 0,2 ha groene ruimte op 300 meter afstand, rode gebouwen niet.

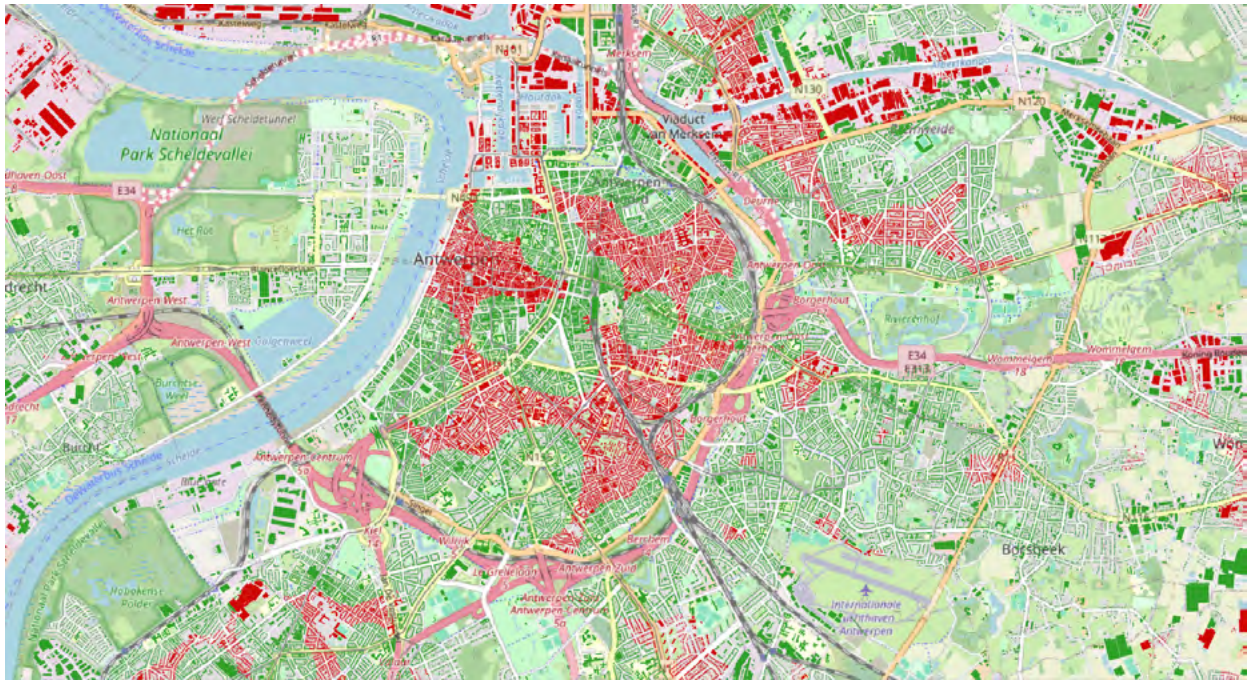
Op de 3-30-300-kaart wordt per gebouw gekeken of er in een straal van 300 meter een publieke groene ruimte van 0,2 hectare ligt, en dit vanwege beperkingen in de beschikbare publieke data. 0,2 ha is echter een absolute ondergrens. Wetenschappers raden 1 ha publieke groene ruimte op wandelafstand aan, met de mogelijkheid om in sterk verstedelijkt gebied tot 0,5 ha te zakken. Daarom moet de kaartlaag van de 300-regel vooral gebruikt worden om plekken te identificeren die zelfs deze absolute ondergrens van 0,2 ha niet halen.

Bij de 100 meest bevolkte gemeenten zijn de slechtste leerlingen op vlak van toegankelijke groene ruimte de Henegouwse gemeenten Moeskroen, Doornik en Aat, maar ook Antwerpen, Roeselare, Waterloo, Nijvel, Zinnik en de Brusselse gemeenten Vorst en Elsene. In deze gemeenten behalen tussen de 30% en 40% van de gebouwen de kritische ondergrens van 0,2 hectare publiek groen op wandelafstand

niet. In Moeskroen gaat dat zelfs over de helft van de gebouwen. Van de 20 grootste steden scoren Namen, La Louvière, Bergen, Gent, Brugge en Luik het slechtst.

Zeker in dichtbevolkte en sterk verharde steden zoals Antwerpen, Brussel, Luik en Namen zijn deze cijfers echt alarmerend, want het hitte-eilandeffect treft er het welzijn van bijzonder veel mensen. Er even van uitgaand dat de bevolking ruwweg gelijk verdeeld is over de gebouwen, gaat het over bijna een miljoen Belgen die geen toegang hebben tot een miniparkje van 0,2 hectare op wandelafstand, en dat alleen maar in de 100 meest bevolkte gemeenten. Als we naar heel België kijken gaat het wellicht over veel meer mensen die gezonder en gelukkiger zouden zijn als er in hun wijk parken zouden worden uitgebreid en aangelegd.

Antwerpen: groene gebouwen hebben een 0,2 ha groene ruimte op 300 meter afstand, rode gebouwen niet.

Ukkel is een interessante gemeente op dit gebied. In Ukkel voldoet zo'n 65% van de gebouwen aan de regel over kroonbedekking, maar toch vallen heel wat gebouwen uit de boot als het komt op de nabijheid van parken. Ook Vorst telt enkele grote parken, maar veel mensen wonen niet op wandelafstand van die parken. Dit toont aan dat enkel de aanwezigheid van grote parken onvoldoende is voor steden om '3-30-300-proof' te zijn, maar dat ook kleinere parkjes een belangrijke functie spelen in het klimaatrobuust en gezond maken van steden. Een stad kan pas echt aan de 3-30-300-regel voldoen wanneer de toegang tot groene ruimte gelijkverdeeld is over alle buurten, rijk of arm.

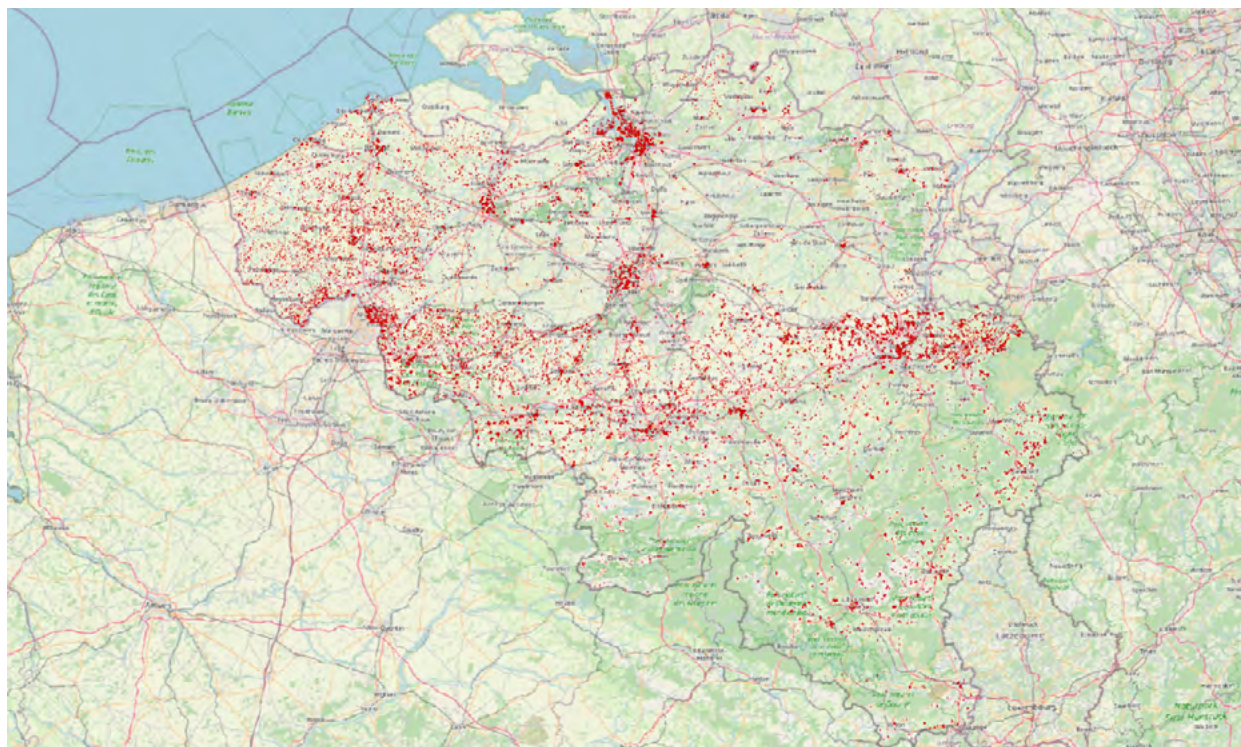
Genk toont dat het wel kan

Genk toont dat het wel mogelijk is om de 3-30-300-regel te behalen als industriële stad. Genk telt ruim 67.000 inwoners, die bijna allemaal op 300 meter van een publieke groene ruimte wonen. Zo'n 54,7% van de woningen geniet van 30% kroonbedekking in hun directe omgeving, met een gemiddelde score op kroonbedekking van 32,1%. Zo'n 93,3% van de gebouwen heeft zicht op 3 bomen. Dat betekent dat 52,6% van de gebouwen in Genk dus voldoet aan de volledige 3-30-300-regel.

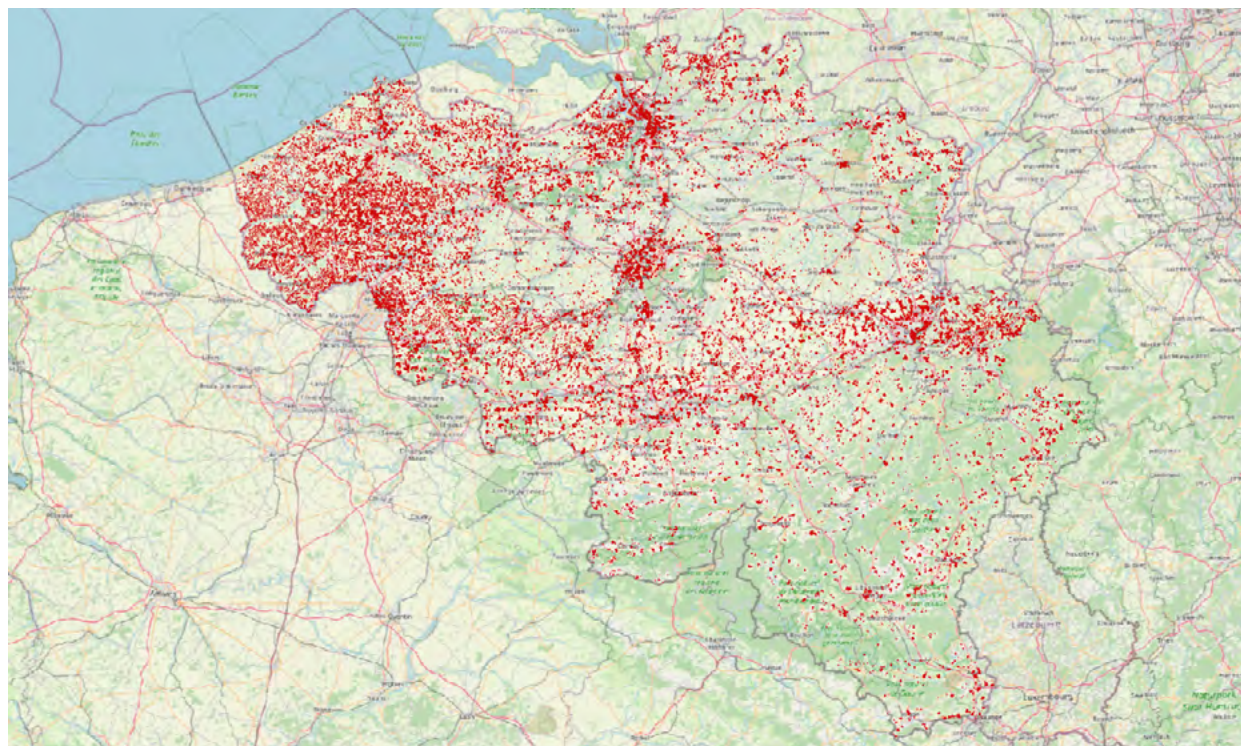
Ook Mortsel komt verrassend uit de bus. Met een verhardingsgraad van 42,7% - de derde hoogste van Vlaanderen - toont Mortsel dat ook sterk verharde gemeenten relatief goed kunnen scoren op de 3-30-300-regel. De centrale ligging van enkele natuurgebieden en parken zorgt voor zichtbaar en toegankelijk groen voor bijna alle bewoners, en een gemiddelde kroonbedekking van wel 28,5%. Wanneer de resterende open ruimte bebost is, kunnen ook sterk verharde gemeenten dus goed scoren.

West-Vlaanderen, Luik en Henegouwen hinken achterop

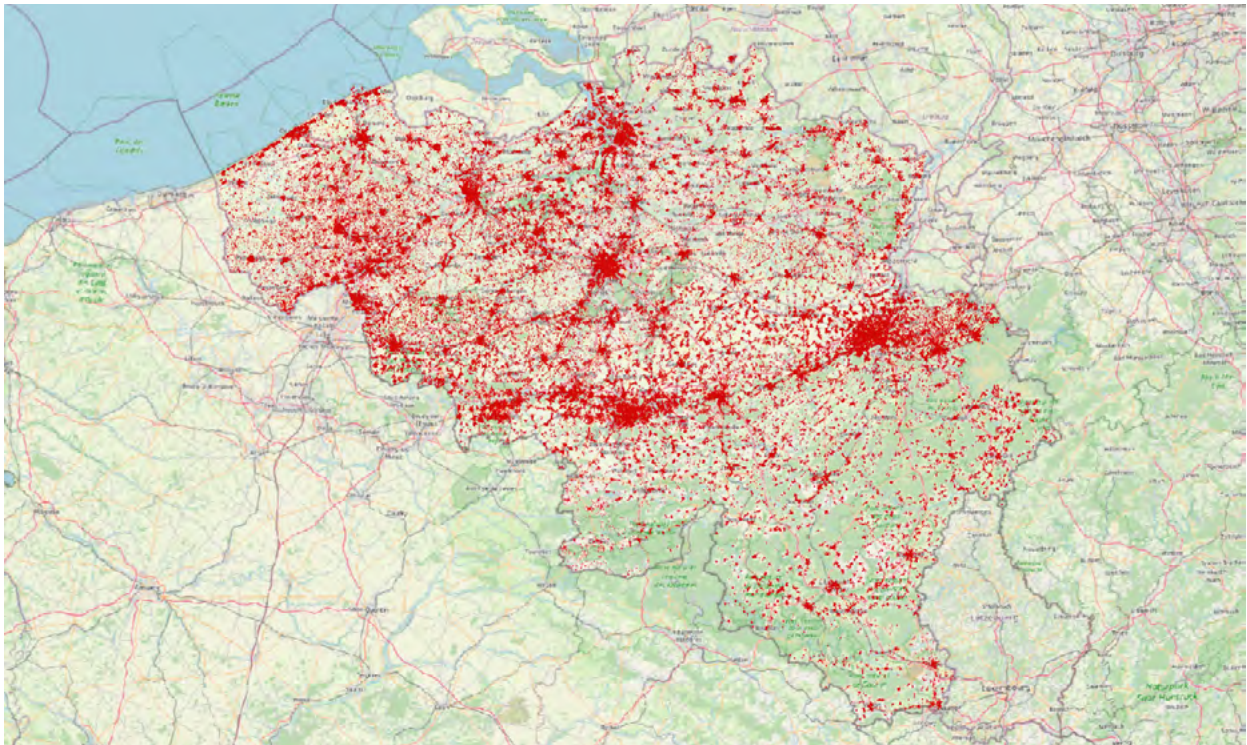

Gebouwen die aan geen enkele van de 3 regels voldoen.

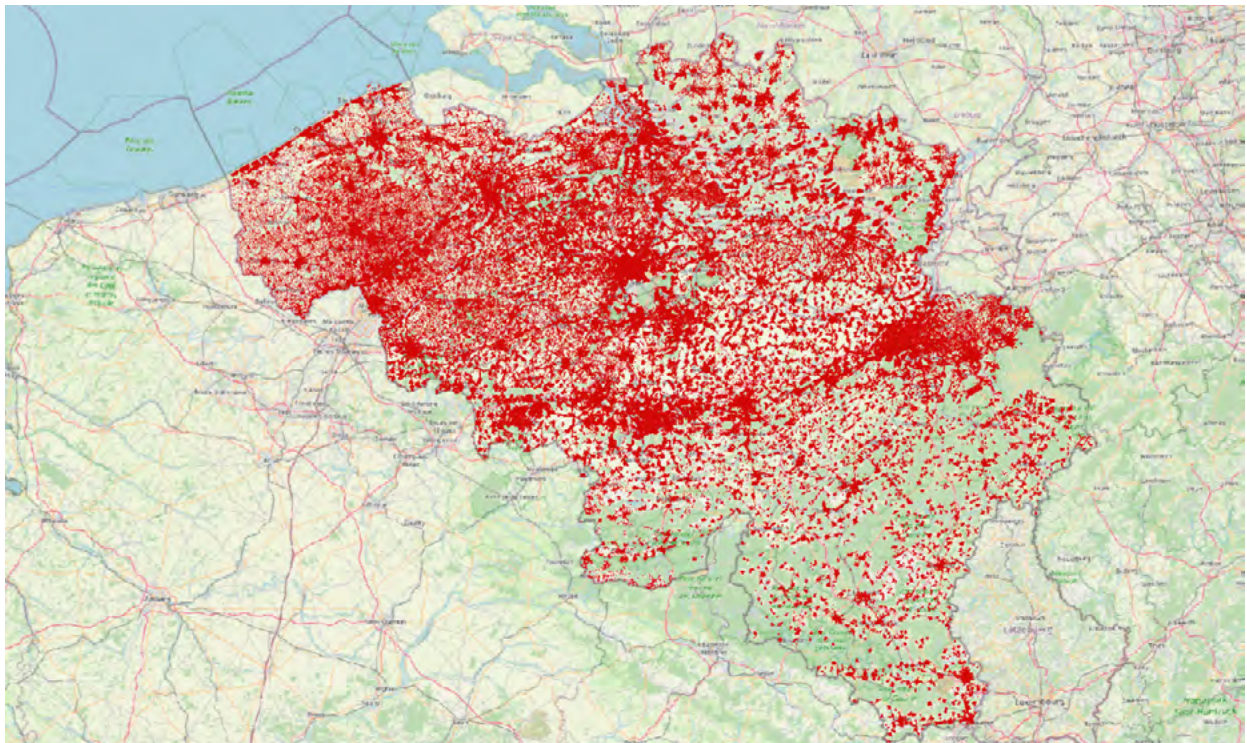
Gebouwen die niet op 300m van een park van minstens 0,2 ha liggen.

Gebouwen van waaruit men geen drie bomen kan zien.

Gebouwen waarvoor het percentage kroonbedekking lager ligt dan 30%.

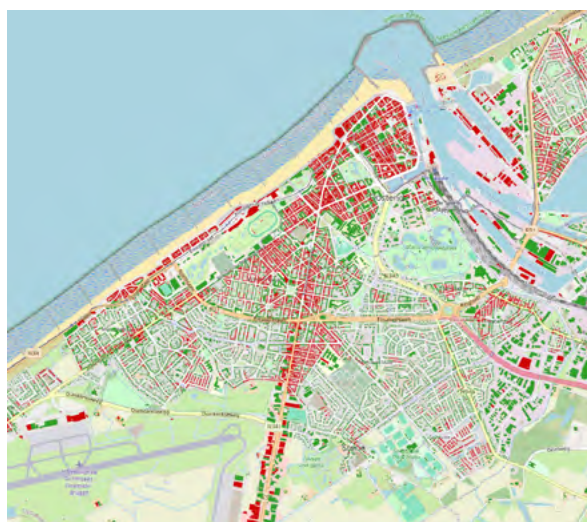

Omdat de 3-30-300-regel voor verstedelijkt gebied ontworpen werd, is het moeilijk om vergelijkingen te maken tussen landelijk en stedelijk gebied. Enerzijds is de nood aan natuur in steden veel groter door de hoge concentratie mensen en het hitte-eilandeffect dat er sterker speelt. Anderzijds is de ruimtelijke ordening van steden en landelijke gemeenten vaak erg verschillend, en verstoren fenomenen als lintbebouwing de resultaten op het platteland. Ook moeten we voorzichtig zijn met vergelijkingen tussen de gewesten, omdat de databronnen licht verschillen tussen de gewesten, zoals aangegeven in de methodologie. Toch kunnen we enkele algemene trends vaststellen wanneer we uitzoomen naar het Belgisch niveau.

Zo zien we de hoogste concentratie woningen met een lage score op 3-30-300 in de provincies West-Vlaanderen, Henegouwen, Luik en in de grootsteden. Die trend is het meest uitgesproken wanneer we kijken naar het gebrek aan zichtbare bomen en nabije parken. Op vlak van kroonbedekking zien we dan weer dat heel Vlaanderen - en in het bijzonder West- en Oost-Vlaanderen - faalt, maar dat ook de regio's rond de steden Luik, Namen en Charleroi achterop lopen. De grote hoeveelheid gebouwen die aan geen enkele van de 3 regels voldoen in Antwerpen, Luik en de Westhoek is zorgwekkend.

Wanneer we voor heel België kijken naar gebouwen die aan de hele 3-30-300-regel voldoen, zien we een grote concentratie gebouwen in de Antwerpse Voorkempen, de Groene Vallei tussen Mechelen en Leuven, de provincie Limburg, en de streek rond het Zoniënwood in Brussel. Het gaat over bosrijke gebieden met veel lintbebouwing - woningen die ver buiten de woonkernen langs natuur- en landbouwgebied liggen. Lintbebouwing wordt zo door de 3-30-300-regel ongewild beloond met hoge scores, zoals in de methodologie aangegeven. Lintbebouwing verklaart ook de hogere concentratie woningen die voldoen aan de 3-30-300-regel in Vlaanderen tegenover Wallonië, omdat dit fenomeen veel sterker aanwezig is in Vlaanderen.

Oostende: rode gebouwen hebben geen zicht op 3 bomen, groene gebouwen wel.

10 AANBEVELINGEN

De 3-30-300-kaart leert ons dat het wel degelijk kan om met kleine ingrepen grote stappen te zetten naar klimaatrobuuste en gezonde steden. Gemeentebesturen maar ook burgers kunnen op de kaart van DataLab in een oogopslag identificeren waar er nood is aan zichtbaar en toegankelijk groen, tot op het straatniveau. De voorgaande analyse wijst op de algemene trends en pijnpunten in verschillende Belgische woonkernen, en helpt zo in het aanreiken van oplossingen. Maar het grote werk zal uiteindelijk op het meest lokale niveau moeten gebeuren, in samenspraak met burgers. Met de volgende aanbevelingen wijzen we in de goede richting.

1 Maak prioritair werk van de aanleg, uitbreiding en verbinding van kleine en grote parken, en groene boulevards.

Het is onaanvaardbaar dat een miljoen mensen zelfs geen klein park van 0,2 ha op wandelafstand heeft. Steden die de ondergrens van 0,2 ha niet halen moeten dringend beginnen ontharden en vergroenen voor de aanleg van nieuwe kleine parken. Wanneer de ondergrens wel bereikt wordt, kan het gemeentebestuur bestaande parken uitbreiden en verbinden met groene boulevards. Door parken met elkaar te verbinden creëer je een netwerk van verkoeling, en stijgt het aandeel kroonbedekking en zichtbaar groen - en zo het algemeen welzijn in de buurt. In de praktijk kunnen gemeenten dit bereiken door samen met burgers te zoeken naar oplossingen. Er zit veel potentieel in het opkopen van onbebouwde private terreinen - zo kocht Mechelen een tuin met oude bomen om er park **Langenhof** van te maken. Ook parkeerpleinen kunnen - als er voldoende investeringen in openbaar vervoer gemaakt worden - plaats maken voor kleine parken. Gemeenten kunnen ook gronden herbestemmen als publieke groene ruimte via een Ruimtelijk Uitvoeringsplan.

2 Begin bij de sociaal-economisch meest precare wijken.

Het zijn de armste wijken die het minst '3-30-300-proof' zijn, en dat vertaalt zich dus ook in een ongelijke toegang tot de gezondheidsvoordelen van bomen en parken. Een **studie** van de KU Leuven toont ook duidelijk aan dat de impact van vergroening in die wijken proportioneel meer opbrengt dan vergroening in rijke wijken. Zo zal het financieel het meest voordelig zijn qua besparingen in gezondheidszorg om prioritair werk te maken van het vergroenen van de minst gegoede buurten.

3 Betrek de bewoners in het vergroenen van hun buurt en tuin.

Buurtbewoners weten het beste welke parkeerplaatsen mogen ingeruild worden voor een boom, of welk onbebouwd stuk grond een park zou kunnen worden. Ook kunnen ze een rol spelen door hun tuinen te vergroenen, ontharden en bomen te planten. Het zijn burgers die weten waar jongeren op zoek zijn naar een plek om samen te komen, of hoe een park beter ingericht kan worden. Gemeenten moeten die kennis crowdsourcen via burgerparticipatie en burgerbegrotingen, zodat burensamen aan de toekomst van hun wijk kunnen bouwen. Ook kunnen gemeenten burgers aansporen om hun tuinen te ontharden en er bomen te planten, met financiering, advisering en sensibilisatie.

4 Bescherm bedreigde stadsnatuur, laat gedateerde projecten los.

De Josaphatsite in Brussel, het Zennebeemdenbos in Mechelen, het Plaine d'Anton in Andenne... overal in België wordt waardevolle natuur bedreigd door grote bouwprojecten. Voor we gaan ontharden om nieuwe parken te creëren, is het nochtans logisch om de bestaande groene ruimte wettelijk te beschermen. Zowel voor de biodiversiteit als voor koolstofopslag is de beste oplossing niet om nieuwe bomen bij te planten, maar om bestaande bomen te laten staan. Vaak gaat het over gedateerde projecten die al een aantal legislaturen aanslepen, waar de nood en logica van de projecten voorbijgestreefd zijn. Zo is er 10 jaar na de eerste plannen voor de basisschool op het bos van Donderberg in Brussel helemaal geen nood meer aan schoolplaatsen in de buurt, maar houden beleidsmakers halsstarrig vast aan de oude plannen. In de meeste gevallen is het mogelijk om via Ruimtelijke Uitvoeringsplannen, aankoop van de gronden, of een grondruil de bedreigde site

te beschermen. De belangrijkste voorwaarde is politieke moed.

5 **Bouw rond bomen, in plaats van ze te kappen en ‘vervangen’.** In bouwwerken voor infrastructuur, industrie of woningen worden bomen en bossen nog al te vaak gekapt met de belofte dat ze vervangen zullen worden door één of twee nieuwe bomen. Ook voor bomen op privaat terrein worden kapvergunningen **zelden geweigerd** door het lokale bestuur. Bomen lijden doorgaans ook schade of sterven na een bouwwerf, door onder andere droogte en werfverkeer. Maar het duurt jaren voor bomen een grote boomkruin ontwikkelen en zo bijdragen aan verkoeling en het welzijn van omwonenden. We scoren nu al veel te laag op kroonbedekking, en dat voelen we aan den lijve tijdens hittegolven. Gemeenten moeten daarom bij hun eigen werkzaamheden, maar ook bij de vergunningverlening voor bewoners, veel strenger toezien op het behoud van bestaande bomen. Ook in de groendiensten worden bomen al te vaak als ‘ziek’ bestempeld en uit voorzorg gekapt. Ook hier moet het gemeentebestuur kritisch toezien om zo veel mogelijk bomen te sparen op een veilige manier.

6 **Bomen planten en ontharden bij renovaties en infrastructuurwerken.** Om 30% kroonbedekking te bereiken hebben we veel meer bomen in ons straatbeeld nodig, maar het duurt jaren voor een boom een redelijke kroonoppervlakte bereikt. Ook infrastructuurprojecten zoals de heraanleg van straten en pleinen zijn doorgaans een werk van lange adem. Het is daarom belangrijk onmiddellijk te beginnen met bomen planten en pleinen te ontharden en vergroenen met oog op de hete en natte zomers in de nabije en verre toekomst.

7 **De gewesten moeten gemeenten ondersteunen met voldoende financiering en een betaalbare compensatieregeling bij herbestemmingen.** Bossen en andere natuurgebieden beschermen, kost doorgaans veel geld aan compensatie voor de grondeigenaars van het waardeverlies door de bestemmingswijziging. Bouwgrond is immers meer waard dan bosgrond. Die compensatieregeling wordt op gewestelijk niveau vastgelegd, maar door de gemeente toegepast. In Vlaanderen is de compensatieregeling onbetaalbaar geworden

na de herziening hiervan in de vorige legislatuur, en in Wallonië wordt die regeling momenteel bekeken. Ook het afremmen van de verhardingsgraad zal op gewestelijk niveau gestimuleerd moeten worden met voldoende financiering en advisering. De gewesten hebben de verantwoordelijkheid om gemeenten actief te ondersteunen met advies en financiering voor een klimaatrobuuste stedelijke ontwikkeling en ruimtelijke ordening.

8 **Maak meer plaats voor natuur als deel van de modale shift naar duurzame mobiliteit.** Wanneer er volop voor kwalitatief openbaar vervoer en fietsinfrastructuur gekozen wordt met de nodige publieke investeringen op gewestelijk niveau, creëert dat ook ruimte voor bomen in het straatbeeld om zo het aandeel kroonbedekking op te krikken. 30% kroonbedekking lijkt veel, tot je beseft dat wegen en parkeerplaatsen wel 70% van de openbare ruimte innemen in Brussel. Een modale shift naar duurzame mobiliteit creëert ruimte voor bomen in de straat, en dat is een win-win voor de volksgezondheid.

9 **Stimuleer het aanplanten van bomen en hagen in landbouwgebied.** Om ook buiten de stad het uitzicht op bomen en de kroonbedekking te verhogen, valt er veel te winnen op landbouwgronden. Zo planten agro-ecologische boer.inn.en bijvoorbeeld al jaren bomen en hagen om hun gewassen tegen hevige winden te beschermen. Nu het Europese Gemeenschappelijk Landbouwbeleid zulke biodiversiteitselementen veel minder stimuleert dan vroeger, moeten de gewesten en gemeenten deze interventies stimuleren.

10 **Verbeter de kwaliteit van publiek beschikbare data over bomen en groene ruimte, en de vergelijkbaarheid van data tussen de gewesten.** Zo kunnen de voordelen van investeringen in groene ruimte en het vergroenen van onze straten veel beter onderzocht worden. Kwalitatieve data vormt de basis voor lokale besturen om de 3-30-300-regel in hun gemeente uit te voeren.

METHODOLOGIE

We baseren deze analyse op de 3-30-300-kaart die DataLab onafhankelijk van Greenpeace ontwikkelde. DataLab is een onafhankelijk collectief van vrijwillige datawetenschappers dat door de Koning Boudewijnstichting ondersteund wordt. Er zijn verschillende manieren om de 3-30-300-regel van Professor Konijnendijk in kaart te brengen, die mogelijk licht afwijkende resultaten opleveren. Beperkt door de kwaliteit en beschikbaarheid van data, en de haalbaarheid van het project, maakte DataLab verschillende weloverwogen keuzes en aannames die resulteerden in de volgende methodologie om 3-30-300 te berekenen per gebouw:

GEBOUWEN

Individuele gebouwen zijn het uitgangspunt van de kartering van de 3-30-300-regel. Het vertrekpunt van de 3-30-300-regel is dat je vanuit je woon- of werkplek zichtbaar en toegankelijk groen moet hebben. Het heeft dan ook weinig zin om enkel op gemeenteniveau te kijken, omdat publieke groene ruimte en bomen doorgaans niet gelijk verdeeld zijn over de gemeente heen. Woningen aan de Grote Markt van een gemeente zullen heel anders scoren dan lintbebouwing aan de rand van de gemeente. Om deze verschillen binnen gemeentegrenzen goed vast te leggen, moeten individuele gebouwen het vertrekpunt van de analyse zijn.

De GIS-kaarten van alle gebouwen in België worden hiervoor gebruikt, en gebouwen kleiner dan 18m² worden er uitgefilterd. Het geometrische centrum van die gebouwen werd berekend. De publiek beschikbare data van

de gewesten Brussel, Wallonië en Vlaanderen werd hiervoor gebruikt. Opvallend is dat in de Waalse grondgebruik data, ook annexen als aparte gebouwen gerekend worden. Zo is de veranda van een woning en het tuinhuis meegerekend als een aparte woning met een eigen 3-30-300-score. Dit is niet het geval in Vlaanderen en Brussel, wat problemen veroorzaakt voor de vergelijking tussen de gewesten bij data op gemeenteniveau. De Waalse data op gemeenteniveau stellen bijgevolg een lichte onderschatting van de werkelijkheid voor. Daarnaast zullen ook tuinhuisen die groter zijn dan 18m² een score krijgen, wat voor een lichte afwijking in de drie gewesten zorgt wanneer we op gemeente- of sectorniveau gemiddelden berekenen. Ondanks deze afwijkingen zijn de data nog steeds relevant om de trends en pijnpunten in het stedelijke natuurbeleid te identificeren.

3 BOMEN

Een boom kan zichtbaar zijn vanuit een woning als die op een 60 meter radius rond het gebouw staat. Daarom werd een buffer van 60 meter rond elk gebouw berekend en gekeken of daar een boom in stond. De aanwezigheid van bomen werd berekend door te kijken naar het oppervlak hoog groen in die radius. Een boom werd berekend op 16m² hoog groen. Dat is het gemiddelde kroonoppervlak per boom dat voor de meeste dergelijke studies van kroonbedekking gebruikt wordt. Andere studies gebruiken een radius van 15 tot 100 meter rond het gebouw. Er werd voor 60 meter geopteerd als gulden middenweg. Wanneer een ander gebouw de gezichtslijn tot een boom blokkeert, werd deze boom niet mee opgenomen in de buffer van 60 meter rond het gebouw. Een woning scoort dus positief op de 3-bomen-regel als er 48m² hoog groen staat in de gezichtslijn van een woning in een radius van 60 meter rond die woning.

Hiervoor werden de hierboven vermelde data omtrent gebouwen gebruikt, in combinatie met de Vlaamse **Groenkaart**, de Brusselse **vegetatiekaart**, en de **Occupation du sol en Wallonie-kaart**. De Vlaamse Groenkaart van 2021 is een raster van 1 meter resolutie van segmentatieclassificatie van zomervlucht orthofoto's, die het Vlaams grondgebied classificeert in hoog groen (boven de 3 meter), laag groen, niet groen, en landbouw gebied. De categorie hoog groen werd gebruikt om bomen te identificeren. Ook de Waalse grondgebruikskaart van 2020 is een raster van 1 meter resolutie die op basis van orthofoto's de bodembedekking identificeert, waaronder de categorieën loofbomen en naaldbomen hoger dan 3 meter, met een **nauwkeurigheid** van 92,29%. De Brusselse vegetatiekaart werd opgemaakt op basis van infrarode luchtfoto's met een resolutie van 2 meter, en

onderscheidt hoge vegetatie (geïnterpreteerd als bomen) en lage vegetatie met een **nauwkeurigheid** van 92,5%. Gezien deze sterk gelijkende methodologieën, zijn deze datasets vergelijkbaar.

De berekening van de 3-bomen-regel op basis van kroonoppervlakte heeft uiteraard beperkingen. Zo kan het enerzijds tot een lichte overschatting leiden, omdat die radius enkel rekening houdt met andere gebouwen die tussen het raam en de boom staan, maar geen rekening houdt met andere obstakels zoals (tuin)muren of bruggen. Ook kan de analyse onmogelijk rekening houden met de plaatsing van de ramen in een gebouw, dus er zal zeker hoog groen zijn dat niet zichtbaar is vanuit een gebouw wanneer dat wel binnen de radius valt.

Anderzijds kan het tot een onderschatting leiden, omdat je in open gebieden zicht zou kunnen hebben op bomen die buiten de radius staan. Ook kan het dat een aantal kleine bomen of delen van verschillende bomen binnen de radius als 1 boom geteld worden, omdat de 16m² niet aaneengesloten moest zijn om mee te tellen als boom. Het houdt in zekere zin steek om kleine bomen samen te tellen, omdat die kleine bomen veel minder bijdragen aan de gezondheid en warmteregulatie dan een grote boom. Dit betekent wel dat de kaart geen accurate voorspelling kan maken van het exacte aantal bomen, gezien de grote variatie die er in de realiteit is tussen verschillende bomen hun grootte en hun ligging binnen de radius. De kaart zal dus een belangrijke foutenmarge bevatten als het op individuele woningen en de hoeveelheid zichtbare bomen komt. De kaart geeft wel een duidelijke indicatie van de straten en wijken met onvoldoende bomen, om deze prioritair te kunnen vergroenen.

30% KROONBEDEKKING

Voor deze berekening werd vanuit elk gebouw een radius van 500 meter getrokken waarbinnen het aantal vierkante meter groene vegetatie van hoger dan 3 meter werd berekend als percentage van de gehele radius. Hiervoor werden dezelfde publiek beschikbare data gebruikt als voor het identificeren van gebouwen en bomen (de Vlaamse en Brusselse vegetatiekaart en de Waalse bodemgebruikkaart). Omdat kroonbedekking exact weergegeven wordt op de vegetatie-

en bodemgebruik kaarten, en we dus geen afleidingen en aannames moeten maken zoals bij het inschatten van de hoeveelheid bomen, kunnen we veronderstellen dat deze data erg nauwkeurig zijn. Andere dergelijke studies gebruiken ook een radius van 500 meter, en ook Professor Cecil Konijnendijk (die de regel populariseerde) raadde DataLab zelf aan om een 500 meter radius te hanteren.

300 METER TOT PUBLIEK GROEN

Publieke groene ruimte wordt gedefinieerd als publiek toegankelijke groene ruimte van minstens 0,2 hectare. Rond de parkgrenzen werd een buffer van 300 meter getrokken, en alle gebouwen binnen die buffer voldoen aan de regel. Hiervoor gebruikte DataLab de publiek beschikbare data van publieke parken en buurtgroen in **Brussel, Wallonië en Vlaanderen**.

De Vlaamse 'buurtgroen' kaart van 2019 bevat alle clusters van publiek toegankelijke groene ruimte met een oppervlakte vanaf 0,2 hectare, met een resolutie van 10x10 m². Uit deze kaart werden de categorieën buurtgroen, wijkgroen, stadsdeelgroen, stadsgroen en stadsbos opgenomen. De Waalse Projet Informatique de Cartographie Continue (PICC) bevat landschapselementen zoals gebouwen, infrastructuur, reliëf, en ook natuurlijke landschapselementen. Van deze kaart werden de categorieën Bosquet, Parc récréatif, Terrain de Sport en Forêt gebruikt om samen publiek toegankelijke groene ruimte te beschrijven. De Brusselse landgebruikskaart GEMET INSPIRE omvat categorieën park en bos, die gebruikt werden om publieke groene ruimte te identificeren. Omdat elk van deze kaarten andere categorieën toepast om publieke groene ruimte te identificeren, zullen er dus lichte variaties optreden die vergelijking tussen de gewesten bemoeilijken.

De kartering van de 300-regel is een sterke overschatting van de realiteit van toegang tot publiek groen, als resultaat van de beperkingen van de beschikbare data. Professor Konijnendijk legt een parkgrootte van 1 hectare op met een ondergrens van 0,5 hectare in dichtbevolkt verstedelijkt gebied.

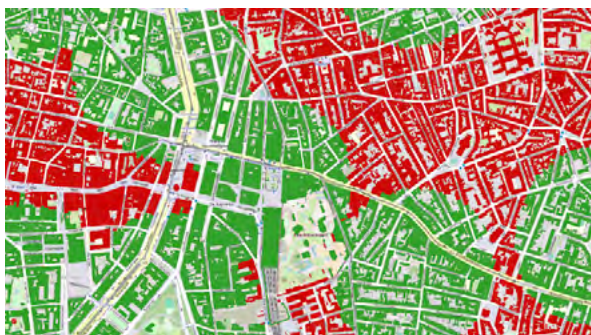
De pragmatische keuze werd hier gemaakt voor 0,2 hectare, omdat de Vlaamse dataset dit als ondergrens gebruikt voor groene ruimte. Deze ondergrens kon niet opgetrokken worden tot 0,5 hectare, omdat de parken in de Vlaamse dataset worden opgesplitst door wandelwegen die de parken doorkruisen en deze vlakken op de kaart niet geclusterd zijn. Door het minimum oppervlak op te trekken zouden we veel parken verliezen die op de kaart opgesplitst zijn door wandelwegen. Dit zou de accuraatheid van de kaart sterk ondermijnen. Om de vergelijkbaarheid van de Vlaamse, Waalse en Brusselse data te verzekeren, werd geopteerd om dan het minimumoppervlak groene ruimte voor de hele kaart vast te leggen op 0,2 hectare.

Deze methodologie betekent wel dat de resultaten niet als bewijs van de 300-regel geïnterpreteerd mogen worden. Een groene ruimte van 0,2 hectare is zelfs niet half zo groot als de aanbevolen ondergrens van 0,5 hectare

die wetenschappers voorstellen. De 300-regel moet daarom eerder andersom gelezen worden: de grote pijnpunten liggen in de buurten die zelfs niet aan deze uiterst minimale versie van de 300-regel voldoen. Daarnaast wordt de 300 meter afstand tot een park in vogelvlucht berekend, zonder rekening te houden met de effectieve wandelweg tot die groene ruimte. Ook deze keuze zorgt voor een overschatting van het aandeel woningen dat effectief aan de 300-regel voldoet.

Ook vertelt de 300-meter-regel niets over de kwaliteit van publieke groene ruimte. Zo scoort de buurt rond het Centraal Station van

Stationsbuurt, Antwerpen: groene gebouwen behalen de 300-regel, rode gebouwen niet.

Antwerpen bijvoorbeeld positief op de 300-regel vanwege het Astridplein. Dit plein is grotendeels verhard, met daartussen enkele platgelopen grasvelden en een handvol bomen, tussen tramrails, bushaltes en taxistandplaatsen. Het is niet bepaald een plek waar je gaat wandelen of kan genieten van de rust, en vanwege haar locatie en kleine oppervlakte ook geen plek waar je verkoeling kan komen zoeken op hete dagen. Dit voorbeeld toont enerzijds dat 0,2 hectare een absolute ondergrens is en niet voldoende is voor de verkoeling en vergroening van een buurt. Anderzijds toont het dat de 300-meter-regel geen indicatie geeft van de kwaliteit van groene ruimte.

Uitzicht op het Koningin Astridplein, Antwerpen.

SURVEY DATA

In mei 2024 verspreide Greenpeace een online survey via sociale media en via een e-mail naar haar eigen database over de 3-30-300-regel. Mensen werden gevraagd de bomen te tellen die ze vanuit hun woning kunnen zien, en de afstand tot de dichtstbijzijnde publieke groene ruimte te meten.

Zo verzamelde Greenpeace 4432 antwoorden. DataLab gebruikte deze data vervolgens om de geautomatiseerde analyse te factchecken en zo haar methodologie te verbeteren. Zo hielpen burgers de stedelijke natuur mee in kaart te brengen in België.

COLOFON

Gezocht: stadsnatuur! Een data-analyse van de 3-30-300-regel in België

Publicatiedatum: 1/10/2024

Auteur: Een data-analyse van Greenpeace België op basis van data van DataLab.

Grafische vormgeving: Elizabeth Morrison

Coverafbeelding: © Tim Dirven/Greenpeace

Greenpeace België neemt de verantwoordelijkheid op voor de inhoud van deze publicatie.

© Greenpeace België 2024